

Stanowisko
Prezydium KK
nr 4/25

ws. konieczności ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” apeluje do strony rządowej o pilne podjęcie działań na rzecz ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej (ZEKS), podstawowego europejskiego instrumentu ochrony praw społecznych i pracowniczych.

Ratyfikacja ZEKS nie powinna być traktowana jako „techniczne” osiągnięcie minimum liczby artykułów i ustępów, lecz jako punkt wyjścia dla całościowego przemyslenia obowiązków państwa w zakresie praw człowieka drugiej generacji, tak aby prawa społeczne traktować z równą powagą jak prawa polityczne i obywatelskie, nie jako uznaniowe zobowiązania, ale jako miernik nowoczesnego państwa społecznego.

Brak ratyfikacji ZEKS od ponad dwóch dekad to wyraz niedoceny znaczenia praw społecznych w polskiej polityce publicznej. Potrzebujemy zmiany myślenia. Prawa do godnych warunków pracy, ochrony zdrowia, zabezpieczenia społecznego, ochrony dzieci i młodzieży nie mogą być domeną aktów wykonawczych i uznaniowych decyzji, ale konstytucyjną i międzynarodową normą.

Polska ratyfikowała Europejską Kartę Społeczną 10 czerwca 1997 roku. Od tego czasu minęło ponad ćwierć wieku, wystarczająco dużo, by dokonać kolejnego kroku i zobowiązać się do standardów odpowiadających realiom XXI wieku.

Argument, że Polski „nie stać” na pełną ratyfikację ZEKS, jest dziś nieaktualny i nieakceptowalny. W ostatnich dwóch dekadach Polska zanotowała jeden z największych wzrostów PKB w Europie, poprawiła istotnie wskaźniki zatrudnienia i dochodu narodowego, a w wielu sektorach dorównuje już państwom, które ZEKS w pełni ratyfikowały. Nie możemy dłużej usprawiedliwiać inercji biedą państwa sprzed lat.

W dalszej części dokumentu NSZZ „Solidarność” przedstawia propozycję realistycznej ścieżki ratyfikacji ZEKS, która spełnia wymogi formalne, ale jednocześnie może stać się impulsem do szerszej dyskusji o społecznych obowiązkach państwa. Taka debata

jest w Polsce od lat nieobecna, a jej brak osłabia nie tylko ochronę pracowników, ale także legitymację całego modelu gospodarczego.

W pierwszej kolejności chcemy zwrócić uwagę na trzy kompleksowe wyzwania, które są krytycznie ważne niezależnie od kwestii potrzeby ratyfikacji ZEKS.

Po pierwsze, chcemy zwrócić uwagę na konieczność uczynienia realnym prawa do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy zatrudnieniu niepracowniczym. Jest to konieczne w świetle Konstytucji RP mówiącej o tym, że każdy ma do nich prawo. Reforma w tym obszarze pozwoli także na ratyfikację przykładowo art. 8 ust. 5 ZEKS.

Po drugie, konieczne jest wzmocnienie prawa pracowników do ułatwień w obszarze podnoszenia i modyfikacji kompetencji i kwalifikacji w obliczu zmiany technologicznej. Jest to kluczowe z polskiej perspektywy a równocześnie umożliwi ratyfikację art. 10 ust. 3 ZEKS.

Po trzecie, najwyższy czas, by Polska zadeklarowała, że prawo do godziwego wynagrodzenia stanowi jeden z filarów jej porządku społecznego i prawnego. Ratyfikacja art. 4 ust. 1 ZEKS, dotyczącego właśnie tej kwestii, byłaby czytelnym sygnałem, że Polska traktuje poważnie kwestie poziomu życia pracowników i realnej wartości wynagrodzeń. W kontekście wieloletniego wzrostu gospodarczego oraz dyskusji o godności pracy i sprawiedliwym podziale owoców rozwoju, taki krok wydaje się nie tylko możliwy, ale wręcz oczekiwany. Godziwe wynagrodzenie to nie hasło, ale konkretne zobowiązanie państwa – do stworzenia warunków, w których praca pozwala na prowadzenie życia na odpowiednim poziomie.

Zwracamy uwagę, że istnieją postanowienia ZEKS, które oceniamy jako niemalże możliwe do natychmiastowej ratyfikacji, gdyż wymogi w nich określone są spełniane przez polskie ustawodawstwo i praktykę. Są to:

Art. 2 ust. 2

Art. 2 ust. 6

Art. 7 ust. 7

Art. 20 ust. 1

Art. 25 ust. 1

Art. 27 ust. 1

Art. 27 ust. 2

Art. 27 ust. 3

Art. 29 ust. 1

Jak pokazano powyżej, Polska dysponuje potencjałem instytucjonalnym i gospodarczym umożliwiającym stopniową, a zarazem ambitną ratyfikację Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej. Potrzebujemy realistycznej ścieżki dojścia do celu. Ścieżki zgodnej z wymogami formalnymi i opartej na rzetelnej analizie obecnego stanu prawa i praktyki. Brak ratyfikacji to nie obiektywna niemożność, lecz brak politycznej woli i instytucjonalnej refleksji. Czas to zmienić dla wzmocnienia praw społecznych, dla wiarygodności Polski jako państwa budującego społeczną gospodarkę rynkową. Ratyfikacja ZEKS jest w tym kontekście niezbędna.

Gdańsk, 16 września 2025 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz